

PERSONALITĂȚI

MEDALION EMIL BIEDRZYCKI

Loredana Bortă, Carmen Bădăluță

Summary: At the beginning of the XX-th century, Bukovina represented a diverse and effervescent socio-cultural land, in which the intellectuals from different nationalities have found a favorable climate of manifestation for their humanist ideas and activities. It was in this context that a very representative person of the Polish community, historian, philologist, expert in law, Emil Biedrzycki (1890-1975), carry on his activity. The authors, didn't want to approach the work of E. Biedrzycki from a linguistic point of view; they tried to outline his work and his complex personality from at least 3 directions (teacher, historian, philologist). Through these lines, we just want to remind to the generations who followed, at 30 years from his death, his reach activity that he has carried on, with the purpose to reinforce the intercultural links between Poles and Romanians.

Bucovina începutului de veac XX reprezenta o enclavă socio-culturală diversă și efervescentă în care intelectuali de diferite naționalități au găsit un climat prielnic de manifestare a propriilor idei și activități umaniste. Izbucnirea primului război mondial a fost o zguduire pentru întreaga Europă, inclusiv pentru România.

Printr-un miracol al istoriei, anul 1918 avea să devină anul unor mărețe împliniri pentru popoarele continentului european și pentru țara noastră, în special prin realizarea unirii Basarabiei, Transilvaniei și Bucovinei cu Patria Mamă. La sfârșitul războiului, monarhia habsburgică se clătina din temelii și în toamna

anului 1918, Austro-Ungaria s-a prăbușit. Înfăptuirea Marii Uniri a însemnat rezultatul nemijlocit al luptei îndelungate și plină de dăruire a întregului popor român, înscriindu-se ca unul din elementele fundamentale ale istoriei neamului, care nu numai că semnifică împlinirea unui deziderat vital, ci și o inaugurare a unei epoci de mari mutații economico-sociale, politice și culturale. Chiar dacă, după primul război mondial, viața cetățenilor României a devenit mult mai complexă și diferențiată în funcție de mediul de locuire, starea materială, mentalitate, în general ea a pendulat între tradiționalism și modernitate.

Bucovina a devenit un mozaic etnic și confesional, fiind un model de conviețuire interetnică pentru diverse spații culturale. Prin forța împrejurărilor, Bucovina a ajuns să fie numită „o Elveție a Răsăritului” sau „un Tirol al Europei Orientale”¹ datorită aspectului său multicultural și, evident, al toleranței și armoniei ce domnea între toate naționalitățile aici prezente. În acest context istoric mai sus schițat s-a manifestat și un

reprezentant de seamă a etniei polone, istoric și filolog, doctor în drept – Emil Biedrzycki (1890-1975).

După mai bine de trei decenii de la moartea sa, considerăm necesar să readucem în memoria urmașilor săi bogata activitate desfășurată de acesta în scopul cunoașterii și întăririi relațiilor interculturale româno-polone.

S-a născut la Suceava la 5 mai 1890, a copilărit la Dumbrăveni și a urmat școala primară la Pașcani. Studiile liceale și le-a făcut la Cernăuți, urmând apoi cursurile Facultății de Drept de la Cernăuți și Lvov. Apreciat de contemporanii săi ca fiind „unul dintre cei mai activi și mai cordiali înaintemergători ai frăției polono-române”², E. Biedrzycki a activat ca vicepreședinte al societății studentești cernăuțene *Ognisko* (din 1910).

Din 1922 a predat economie politică și sociologie la Înalta Școală de Comerț Exterior. A fost, de asemenea, lector și conferențiar de limba română la Universitatea Jan Kazimierz din Lvov, suplinind din 1933 și Catedra de Istoria Literaturii și Culturii Române de la aceeași universitate. Pasiunea sa pentru romanistică l-a determinat să aprofundeze cursurile Facultății de Litere și Filozofie din Lvov. A profesat, de asemenea, la Înalta Școală de Studii Economice din Cracovia; a fost director al unor școli medii tehnice, fondator și director al Liceului Comercial din Miecho, traducător avizat pe lângă Tribunalul din Lvov³. Din 1928 menținându-se pe linia promovării și consolidării relațiilor culturale româno-polone, E. Biedrzycki devine unul din organizatorii și președintele Ligii polono-române de la Lvov.

Izbucnirea celui de-al doilea război mondial și invadarea Poloniei de către Germania hitleristă la 1 septembrie 1939 îl determină să participe cu gradul de căpitan la campania de apărare a Poloniei.

Pe E. Biedrzycki îl putem aborda din cel puțin trei direcții: ca profesor, ca istoric și filolog, conturându-se astfel personalitatea complexă a celui pe care îl putem reclama „drept bucovinean”⁴.

Ca profesor – la Universitatea Jan Kazimierz din Lvov și mai târziu la Universitatea Jagiellonski din Cracovia – și-a împlinit misiunea pedagogică, susținând în cursurile sale importanța limbii și a literaturii române în cadrul limbilor romanice. Numele său este amintit și astăzi în istoria Departamentului de filologie romanică din cadrul Universității Jagiellonski din Cracovia, fiind menționat ca unul dintre profesorii care au contribuit la studiul culturii, literaturii și a limbilor romanice, precum și la formarea de noi generații de profesori, lectori și asistenți universitari fie ei polonezi, italieni, spanioli, români, portughezi, conferind astfel Universității din Cracovia „aceea diversitate și spiritul de universalitate al României”⁵, care constituie și astăzi unul din motivele existenței sale.

Primele preocupări istorice active le întâlnim la E. Biedrzycki încă din studenție, când a militat pentru drepturile și libertățile popoarelor asuprite din Imperiul Habsburgic. Ca membru marcant al Societății studentești poloneze *Ognisko* din Cernăuți, stabilește legături politico-culturale cu diferite societăți studentești, printre care și *Junimea* de la Cernăuți sprijinindu-se reciproc și moral în lupta împotriva „adversarilor comuni”, Imperiul Austriac. Activitatea societăților studentești din Bucovina a avut drept scop, ridicarea gradului de cultură a maselor prin intermediul devotamentului și

abnegației celor care au acționat pentru cultivarea poporului, conștiinciozitatea și spiritul de dăruire al inițiatorilor și fondatorilor acestora. Aceste societăți au oferit cadrul organizatoric optim pentru discutarea, confruntarea și validarea numeroaselor idei ce au animat națiunile în perioada interbelică. Prin aceste societăți s-a întreținut și dezvoltat un spirit de efervescentă creatoare, stimulându-se și promovându-se valorile tuturor popoarelor ce făceau parte din imperiu.

Pasiunea lui E. Biedrzycki pentru istorie și, în special, pentru trecutul zbuciumat al Bucovinei s-a concretizat mai târziu, la maturitate, cu o serie de articole și lucrări de specialitate din care menționăm: *O hartă românească a Bucovinei din 1782* (apărută în „Făt-Frumos”, an X, 1935, nr. 5-6), în care autorul aduce pentru prima dată în atenția publicului cunoscător existența unei hărți a Bucovinei cu hotarele acesteia și cu o descriere amănunțită a ținutului din nordul Moldovei. De ce s-a oprit autorul la această hartă? O spune chiar el: harta ar trebui să fie studiată din punct de vedere tehnic, cartografic, geografic, statistic și lingvistic și comparată cu o hartă a Galiției și a Bucovinei (a lui J. Liesganig), cu statistica manuscrisă a Bucovinei din 1787 și listele localităților Bucovinei.

O altă lucrare ce reprezintă un punct de referință în istoriografia polono-română a apărut în 1973 la Cracovia. Volumul intitulat *Istoria polonilor din Bucovina*, prezintă rolul jucat de comunitatea poloneză din nordul Moldovei, punându-se accentul pe complexitatea evoluției economice, politice și culturale a acesteia.

Activitatea literară a lui Emil Biedrzycki constă în publicarea de numeroase articole și studii, cărți despre limba și literatura română și polonă. A tradus lucrări din limba română, a fost coredactor al unui vocabular româno-polon, editat de Academia Polonă de Științe.

Una din cele mai importante lucrări ale sale a apărut în 1935 la Lvov, fiind intitulată *Literatura română în liniamentele ei generale (cu o antologie de poezii) – Zarys dziejow literatury rumunskiej (Z antologia poezji)*. Această lucrare a fost considerată la vremea publicării sale ca fiind „prima încercare în stil mare de a prezenta principalele aspecte ale scrisului românesc, publicului intelectual din Polonia”⁶. Autorul abordează problema originii, evoluției, istoriei limbii și creației populare românești analizând tezaurul lingvistic, influențele suferite de acesta axându-se în special pe elementele ce au suferit mutații slave ce sunt datorate (potrivit autorului) și limbii polone. Fin cunoscător al evoluției noastre în istoria literaturii române, E. Biedrzycki a recurs pentru definitivarea creației sale la consultarea operelor unor intelectuali de seamă cum ar fi: Nicolae Iorga, Ion Bianu, Constantin Loghin, Eugen Lovinescu, Leca Moraru, Sextil Pușcariu, Artur Gorovei etc.

Contemporanii săi i-au apreciat munca pe tărâm literar considerând că lucrarea avea drept merit deschiderea unor noi perspective în ceea ce privește întărirea legăturilor politice, istorice și literare dintre Polonia și România. „Planul bine chibzuit care stă la baza scrierii, exactitatea informațiilor date de autor, stilul elegant și sugestiv prin care excelează, executarea tehnică ireproșabilă și sobră a volumului, materialul ilustrativ, ales cu mult gust și multă pricepere, o bibliografie redusă, cuprinzând numai opere de rezonanță mai puternică, marea valoare propagandistică și în fine delicatele și bine

reușitele tălmăciri din literatura noastră care reproduc în mod magistral gândul și ritmul pieselor originale, dau un ansamblu vrednic de toată atenția și recunoștința noastră”⁷.

Nu întâmplător lucrarea se încheie cu o antologie de poezii românești (în limba polonă), piese sugestive și reprezentative pentru lirica românească, autorul dorind să puncteze încă o dată, dacă mai era nevoie, frumusețea graiului și sufletului românesc. I-au rămas în memorie ca definatorii pentru trăirea interioară a românului versuri din Miorița, Eminescu, Arghezi, Bacovia, Blaga, Minulescu etc. Mergând pe aceeași linie a promovării literaturii române în Polonia și a celei poloneze în Bucovina, autorul va publica în 1932 un studiu intitulat *Două epopee țărănești: Reymont și Rebreanu*, arătând că ambele romane *Ion* și *Chłopi*, premiate și traduse în limbi străine, zugrăvesc „viața poporului de la țară, care este pătura cea mai numeroasă și importantă a națiunii române și polone de la începutului veacului al XX-lea”⁸.

Făcând o analogie a personajelor și stilurilor celor doi scriitori, Reymont și Rebreanu, E. Biedrzycki conchide că ambii „sunt talente puternice care au reușit să formeze din același material două opere originale și corespunzătoare fiecare mediului său și rasei deosebite”⁹.

Parcurgând întreaga sa operă, putem observa că E. Biedrzycki a respectat cu credință dezideratul formulat cu insistență de Societatea *Junimea*, potrivit căruia „cultura este arma cea mai puternică, prin care o națiune poate ajunge la roadele civilizației și la un progres în toate domeniile vieții”¹⁰.

Studiind trecutul ne putem face o imagine mai clară despre oamenii acestui pământ bucovinean, despre viața și despre apartenența lor etnică, care au știut atunci ca și acum, să se pună în slujba idealurilor înalte și să nu-și trădeze crezul.

Emil Biedrzycki va rămâne în memoria colectivă prin activitatea pe care a desfășurat-o, prin energia sa creatoare și mai ales prin tumultul de sentimente și idei pe care ni le-a împărtășit prin scrierile sale.

PUBLICAȚII:

- *Istoricul Institutului Național (biblioteca și muzeul) „Ossolineum”* în „Dreptatea”, 1929;
- *10 ani de evoluție economică polonă în Neamul Românesc*, 1929;
- *Rolul orașului Lvov în legăturile comerciale între Polonia și Țările Românești* (în polonă și română), în volum comemorativ al Congresului Camerelor de Comerț, Lvov, 1930;
- *Două epopee țărănești: Reymont și Rebreanu* în „Făt-Frumos”, an VII, 1932;
- *Legăturile culturale polono-române*, Lvov, 1933 (în limba polonă);
- *Scurtă schiță a istoriei literare române* cu o antologie, în *Marea Literatură Universală* a editurii Trzaska, Evert, Michałski, Varșovia (în limba polonă).
- *Istoria literaturii române* cu o antologie de poezie, Lvov, 1935 (în limba polonă);
- *Articolul România* în *Marea Enciclopedie Swiat i Zycie Ksiaznica Atlas*, Lvov, Warszawa (în limba polonă);
- *Literatura română în liniamentele ei generale (cu o antologie a poeziei)* – *Zarys dziejow literatury rumunskiej (z Antologia Poezji)*, Lvov, 1935;

- *Curs de literatură română pentru studenți*, Cracovia, 1960;
- *Nicolae Bălcescu, scriitor și revoluționar român*, Cracovia, 1961;
- *Istoria polonilor din Bucovina*, Cracovia, 1973.

În **colecțiile Complexului Muzeal Bucovina**, în cadrul Fondului Documentar Leca Moraru, se găsesc trei cărți ale lui E. Biedrzycki, în limba polonă:

- *Zwiazki Kulturalne Polsko- Rumunskie*, Lwow, 1933, nr. inv. 140873;
- *Literatura rumunska*, Lwow, 1933, nr. inv. 142318;
- *Zarys Dziejow Literatury Rumunskiej (Z. Antologia poezji)*, Lwow, 1935, nr. inv. 140856.

NOTE:

¹ Daniel Hrenciuc, *România și Polonia 1918-1931. Relații Politice, Diplomatice și Militare*, Rădăuți, Editura Septentrion, 2003, p. 37.

² „Făt-Frumos”, IX, 1934, nr. 5-6, p. 125.

³ Satco Emil, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, Suceava, 2004, p. 109.

⁴ „Făt-Frumos”, IX, 1934, nr. 5-6, p. 139.

⁵ [http://www.filg.uj.edu.pl/ifr/index.php?Id=historia & idioma=es](http://www.filg.uj.edu.pl/ifr/index.php?Id=historia&idioma=es),

⁶ „Făt-Frumos”, IX, 1934, nr. 5-6, p. 139.

⁷ *Ibidem*.

⁸ „Făt-Frumos”, VII, 1932, nr. 5-6, p. 245.

⁹ *Ibidem*, p. 251.

¹⁰ Sextil Pușcariu, *Omagiu lui I. Nistor*, Cernăuți, 1937, p. 11.